

O'zbekiston Respublikasi
Maktabgacha va maktab
ta'limi vazirligi

ISSN: 2992-9008
UDK: 37

TA'LIM VA TARAQQIYOT

Ilmiy-uslubiy jurnali

2026-YIL 5-SON

www.journal.namspi.uz

Bosh muharrir: Namangan davlat pedagogika instituti rektori B.E.Xusanov
Mas'ul muharrir: Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor M.R.Qodirxonov
Mas'ul muharrir o'rinbosari: Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i J.A.Yuldashev

TAHRIR HAY'ATI

Aniq va tabiiy fanlar: k.f.d., prof. Sh.Abdullayev, f-m.f.d., dots. R.Xakimov, k.f.d., prof. N.Vohidova, k.f.d., dots. M.Qodirxonov, b.f.d., dots. A.Batashov, f-m.f.n., dots., T.Abdullayev, p.f.n., dots. M.Eshnazarova, p.f.n., dots. G'.Nafasov, p.f.n., dots. M.Boltayeva.

Texnika fanlari: t.f.d., prof. A.Umarov, t.f.d., prof. A.Qayumov, PhD, dots. Sh.Xudoyqulov, PhD, dots. Abdunazarov.

Ijtimoiy-gumanitar fanlar: s.f.d., prof. T.Fayzullayev, tar.f.d., prof. A.Rasulov. f.f.d., prof. M.Ismoilov, i.f.d., dots. N.Sotivoldiyev, t.f.n., dots. A.Isoqboyev, f.f.n., dots. O.Mamatov, t.f.n., dots. Z.Haydarov, PhD. J.Yuldashev, PhD. A.Abdullayev.

Pedagogika fanlari: p.f.d., prof. B.Xodjayev, p.f.d., prof. X.Najmiddinova, p.f.d., prof. T.Ismoilov, p.f.d., prof. S.Abdullayev. p.f.d., prof., M.Y.Sobirova, p.f.d., prof., R.Zamilova, p.f.d., prof. Sh.Xujamberdiyeva, p.f.d., dost. M.Asqarova, PhD, dots. M.Asranboyeva.

Filologiya fanlari: fil.f.d., prof. N.Uluqov, fil.f.d., prof. H.Usmanova, f.f.d., dots. X.Shokirova, p.f.n., dots. S.Misirov, p.f.n., dots. Sh.Ubaydullayev, PhD, dots. P.Lutfullayev, PhD, dots. M.Yakubbayev.

Texnik muharrir: R.Tursunov

Tahririyat manzili: Namangan shahri, Uychi ko'chasi, 316-uy.

Pochta indeksi: 160136, **Faks:** (0369) 227-27-21,

Email: Info@namspi.uz

"Ta'lim va taraqqiyot" ilmiy-uslubiy jurnali elektron to'plam sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi (AOKA)ning 2022-yil 25-oktabrdagi № 045044 raqamli guvohnomasi asosida chop etiladi. Jurnal Oliy Attestatsiya komissiyasining 2024-yil 30-noyabrdagi (№ 364/5) yig'ilishi qaroriga asosan pedagogika fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan. UDK: 37, Xalqaro standartlashtirish raqami (ISSN): 2992-9008.

Maqolalarning ilmiy saviyasi va keltirilgan ma'lumotlar uchun mualliflar javobgar hisoblanadi.

TALABA-YOSHLARDA MADANIY IMMUNITETNI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLAR

Begmatova Dilnoza Muxtarovna

Samarqand Davlat chet tillar instituti professori v.b.,

Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-5494-358X>

Email: dbegmatova093@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada talaba-yoshlarda madaniy immunitetni shakllantiruvchi pedagogik va psixologik shart-sharoitlar nazariy-tahliliy yondashuv asosida o'rganiladi. Madaniy immunitet shaxsning o'z madaniy qadriyatlarini anglagan holda boshqa madaniyatlarga hurmat bilan munosabatda bo'lishi, manipulyativ axborotni tanqidiy baholashi va mustaqil axloqiy qaror qabul qilish qobiliyati sifatida talqin qilinadi. Mahalliy pedagogik adabiyotlar va normativ manbalarni qiyosiy tahlil qilish orqali qiymatli-motivatsion, kognitiv, hissiy-refleksiv hamda xulqiy-amaliy tarkibiy qismlar ajratildi. Universitet sharoitida qo'llash mumkin bo'lgan diagnostik mezonlar va bosqichma-bosqich rivojlantirish modeli taklif qilinadi. Natijalar konseptual xususiyatga ega bo'lib, ularning empirik samaradorligi keyingi izlanishlarda tekshirilishi lozim.

Kalit so'zlar: madaniy immunitet, talaba-yoshlar, pedagogik omillar, psixologik omillar, qadriyatlar, mediasavodxonlik, tanqidiy fikrlash, refleksiya.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ КУЛЬТУРНОГО ИММУНИТЕТА СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЁЖИ

Аннотация. В статье на основе теоретико-аналитического подхода рассматриваются педагогические и психологические факторы формирования культурного иммунитета студентов. Данное понятие раскрывается через осознанное отношение к культурным ценностям, уважение к культурному разнообразию, критическую оценку информационных воздействий и самостоятельный нравственный выбор. На основе анализа узбекской педагогической литературы выделены ценностно-мотивационный, когнитивный, эмоционально-рефлексивный и поведенческий компоненты. Предложены критерии оценивания и поэтапная модель развития культурного иммунитета в вузе. Эффективность предложенной модели требует эмпирической проверки.

Ключевые слова: культурный иммунитет, студенческая молодёжь, педагогические факторы, психологические факторы, ценности, медиаграмотность, критическое мышление, рефлексия.

PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS AFFECTING THE DEVELOPMENT OF CULTURAL IMMUNITY AMONG UNIVERSITY STUDENTS

Abstract. *This theoretical and analytical article examines pedagogical and psychological factors shaping cultural immunity among university students. Cultural immunity is conceptualized as the ability to understand one's cultural values, respect cultural diversity, critically assess manipulative information, and make autonomous ethical choices. A comparative review of Uzbek pedagogical scholarship and policy documents identifies value-motivational, cognitive, emotional-reflective, and behavioral components. The article proposes diagnostic criteria and a staged university-level development model. Its conclusions are conceptual rather than empirical, and the effectiveness of the proposed approach requires further field testing.*

Keywords: *cultural immunity, university students, pedagogical factors, psychological factors, values, media literacy, critical thinking, reflection.*

KIRISH

Globallashuv, ta'limning raqamli transformatsiyasi va transmilliy axborot oqimlari talaba-yoshlarning madaniy tajribasini boyitish bilan birga, qadriyatlar tizimining tez o'zgarishi, stereotiplar va manipulyativ xabarlar ta'sirida mustaqil pozitsiyani yo'qotish xavfini ham kuchaytirishi mumkin. Shu sharoitda oliy ta'limning vazifasi talabalarni tashqi madaniy ta'sirdan ajratish emas, balki ularni turli madaniy matn va amaliyotlarni dalillarga asoslanib baholashga, o'z identifikatsiyasini tushunishga va ochiq muloqotga tayyorlashdir. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni sifatli ta'lim, shaxs kamoloti va tarbiyaviy jarayon uchun huquqiy zamin yaratadi (6).

"Madaniy immunitet" tushunchasi biologik immunitetning to'g'ridan-to'g'ri nusxasi emas: u shaxsning madaniy axborotga nisbatan ongli tanlov qilishi, ma'naviy-axloqiy me'yorlarni reflektiv o'zlashtirishi va zararli manipulyatsiyaga qarshi tanqidiy munosabat bildirishiga doir pedagogik metaforadir. Bu yondashuv madaniy xilma-xillikka nisbatan bag'rikenglikni inkor etmaydi; aksincha, qadriyatlarda izchillikni saqlagan holda konstruktiv muloqot yuritishni nazarda tutadi. Ma'naviyat tushunchalarini izohlashga bag'ishlangan mahalliy ilmiy manbalarda shaxs, axloq, burch va qadriyatlar o'zaro aloqadorlikda yoritiladi (4).

Maqolaning maqsadi — talaba-yoshlarda madaniy immunitetni rivojlantirishga ta'sir qiluvchi pedagogik-psixologik omillarni tizimlashtirish, ularning o'zaro bog'liqligini ochib berish va oliy ta'lim muassasasi uchun amaliy model taklif qilish. Tadqiqot savoli quyidagicha ifodalanadi: qaysi ta'limiy sharoitlar va shaxsiy psixologik resurslar madaniy axborotni tanqidiy idrok etish hamda mustaqil qadriyatli tanlovni qo'llab-quvvatlaydi? Maqsadga erishish uchun mahalliy pedagogika manbalari, axloqiy tarbiyaga oid tarixiy qarashlar, mediasavodxonlik tadqiqotlari hamda amaldagi strategik hujjatlar tahlil qilindi (1, 5, 7).

ADABIYOTLAR TAHLILI

Abdulla Avloniyning "Turkiy guliston yoxud axloq" asari tarbiya, axloqiy tanlov va shaxsiy mas'uliyat masalalarini milliy pedagogik tafakkurning asosiy kategoriyalari sifatida qo'yadi. Muallifning axloqni amaliy xulq va o'zini tarbiyalash bilan bog'lashi madaniy immunitetning qadriyatli asoslarini sharhlash uchun xizmat qiladi (1). Avloniy qarashlariga bag'ishlangan zamonaviy mahalliy tahlilda vijdon, halollik, insoniylik va tarbiya o'rtasidagi munosabatga alohida e'tibor qaratilgan (5). Biroq klassik axloqiy g'oyalarni bugungi raqamli muhitga qo'llashda axborotning ishonchliligi, algoritmik tavsiyalar va ijtimoiy tarmoq bosimi kabi yangi omillarni ham hisobga olish zarur.

R. Mavlonovanning pedagogika bo'yicha darsliklarida tarbiya tamoyillari, shaxs va jamoa munosabati, ta'limiy muhit, pedagogik ta'sir va faoliyatning o'zaro uyg'unligi ochib beriladi (2, 3). Bu qarashlar madaniy immunitetni alohida bir fan yoki bir martalik ma'naviy tadbir natijasiga tenglashtirmaslik, balki uni auditoriya, kampus va norasmiy talabalar hayoti kesishgan muhitda shakllanuvchi kompetensiya sifatida tasavvur qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, an'anaviy tarbiya usullarini faqat nasihat va nazorat bilan cheklash talabalarning mustaqil tanlov ko'nikmasini yetarli darajada rivojlantirmasligi mumkin.

Maqsudov va Qosimova talabalarda mediasavodxonlikning pedagogik zaruratini yoritib, axborotni qabul qilish bilan uni tahlil etish va baholash o'rtasidagi farqni

ko'rsatadilar (8). Madaniy immunitetning raqamli jihatini aniqlashda aynan manba tekshiruvi, fakt va fikrni ajratish, vizual manipulyatsiyani payqash, qarama-qarshi qarashlarni solishtirish muhim. Bu ko'nikmalar madaniy an'analarni tanqidiy inkor etishga emas, ularga oid tasavvurlarni dalilli va mas'uliyatli ravishda asoslashga yo'naltirilishi lozim.

2026-yil 16-fevraldagi PF-21-son Farmon bilan yangilangan "O'zbekiston — 2030" strategiyasida inson salohiyatini ro'yobga chiqarish va ta'lim sohasini rivojlantirish vazifalari belgilangan (7). Mazkur ustuvorliklar tarbiya va ta'lim birligini zamonaviy kompetensiyalar bilan bog'lash uchun siyosiy-huquqiy kontekst yaratadi. Adabiyotlar qiyosi shuni anglatadiki, madaniy immunitetning nazariy talqini keng bo'lsa-da, uni o'lchash indikatori va pedagogik rivojlantirish bosqichlarini konkretlashtirish masalasi amaliy jihatdan dolzarbdir.

MATERIALLAR VA METODLAR

Tadqiqot dizayni nazariy-kontseptual tahlil shaklida tashkil etildi. Materiallar sifatida sakkizta mahalliy manba tanlandi: axloqiy tarbiyaga oid klassik asar, pedagogika darsliklari, ma'naviy atamalar lug'ati, ikkita ilmiy maqola hamda ta'lim siyosatiga oid ikki normativ hujjat (1–8). Manbalarni tanlash mezonlari mavzuga bevosita yaqinlik, bibliografik identifikatsiya imkoniyati va O'zbekiston ta'lim muhiti bilan bog'liqlikdan iborat bo'ldi. Maqolada so'rovnomalar, eksperiment yoki talabalar shaxsiy ma'lumotlari to'planmadi.

Tahlilda tushunchaviy ajratish, qiyosiy-pedagogik tahlil, mazmuniy kodlash va tizimli umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Avvalo "madaniy immunitet", "madaniy identifikatsiya", "qadriyatli tanlov" va "mediasavodxonlik" mazmunan farqlandi. So'ng manbalardagi g'oyalar to'rt yo'nalish — motivatsiya, bilish, hissiy-refleksiv boshqaruv hamda xulqiy faoliyat — bo'yicha tasniflandi. Nihoyat, oliy ta'limdagi qo'llanish ehtimoli yuqori bo'lgan ta'lim vositalari va baholash mezonlari loyihalashtirildi.

Operatsion ta'rifga ko'ra, madaniy immunitet — talabanning (a) o'z va o'zga madaniyatlar haqida asosli bilimga ega bo'lishi, (b) qadriyatli masalalarda mustaqil pozitsiya shakllantirishi, (c) hissiy bosim va manipulyativ xabarlariga nisbatan o'z reaksiyasini boshqarishi, (d) ziddiyatli vaziyatlarda hurmatli va mas'uliyatli xulq ko'rsatish qobiliyatlarining o'zaro bog'langan tizimi. Ko'rsatkichlar empirik validatsiyadan o'tgan shkala emas, balki keyingi tadqiqotlarda sinovdan o'tkazish uchun taklif etilgan mezonlar majmuidir.

NATIJALAR

Nazariy tahlil natijasida madaniy immunitetni rivojlantiruvchi omillar ikki guruhga ajratildi. Pedagogik omillar — ta'lim mazmunining qadriyatlar bilan integratsiyasi, o'qituvchining dialogik uslubi, akademik halollik madaniyati, media-ta'lim hamda tengdoshlar bilan ijtimoiy loyihalardir. Psixologik omillar — identifikatsiya aniqligi, refleksiya, hissiy o'zini boshqarish, tanqidiy fikrlash motivatsiyasi, ijtimoiy mansublik va o'z qarori uchun javobgarlik hissidir. Ularning birortasi yakka holda yetarli emas: masalan, mediasavodxonlik bo'lmasa, qadriyatli pozitsiya shubhali axborotdan himoyalanmasligi mumkin; bag'rikenglik bo'lmasa, qat'iy identifikatsiya stereotipga aylanishi ehtimoli ortadi.

Muallif tomonidan taklif qilinayotgan pedagogik model to'rt bosqichdan iborat: diagnostika, mazmuniy faollashtirish, amaliy-dialogik mashq va reflektiv baholash. Diagnostikada tayyor xulosani singdirish emas, talabanning mavjud tushunchalari va axborot tahlili malakasi o'rganiladi. Ikkinchi bosqichda mahalliy meros, zamonaviy madaniy hodisalar va universal insoniy tamoyillar qiyoslanadi. Uchinchi bosqichda keys, munozara, faktcheking va jamoaviy loyiha orqali turli nuqtayi nazarlarga asosli javob berish mashq qilinadi. Yakunda portfolio va vaziyatli topshiriqlar orqali individual o'sish dinamikasi tavsiflanadi.

1-jadval. Madaniy immunitetning tarkibiy qismlari va tavsiya etiladigan diagnostik indikatorlar

Tarkibiy qism	Ta'sir etuvchi omil	Kuzatiladigan indikator	Ta'limiy vosita
Qadriyatli-motivatsion	O'zlikni anglash va ijtimoiy mansublik	Tanlov sababini dalillash; xilma-xillikka hurmat	Qadriyatlar xaritasi, biografik refleksiya
Kognitiv-tahliliy	Manbaga ishonchni baholash; mediasavodxonlik	Fakt va fikrni ajratish; bir nechta manbani solishtirish	Manba tahlili, faktcheking, keys
Hissiy-refleksiv	Empatiya; o'zini boshqarish	Bahsda hissiy reaksiyani boshqarish; xatosini tan olish	Reflektiv kundalik, rolli o'yin
Xulqiy-ijtimoiy	Dialogik muhit va fuqarolik faolligi	Turli guruhlar bilan hamkorlik; mas'uliyatli qaror	Jamoaviy loyiha, debat, volontyorlik

Jadvalda ko'rsatilgan indikatorlar nazariy modelning tarkibiy elementlaridir; ular bo'yicha real guruhlar kesimida miqdoriy o'lchov amalga oshirilmagan. Ularni amaliy baholash uchun topshiriqning mazmuniy murakkabligi, baholovchilararo moslik va takroriy o'lchov shartlari oldindan standartlashtirilishi kerak.

Taklif etilayotgan baholash mezonida to'rtta daraja farqlanishi mumkin: boshlang'ich darajada talaba manbalarni yuzaki farqlaydi va qarorini stereotip bilan asoslaydi; rivojlanayotgan darajada muqobil talqinlarni sezadi, lekin dalillarni notekis qo'llaydi; barqaror darajada dalil va qadriyatlar munosabatini mantiqan tushuntiradi; yuqori darajada murakkab bahsda hurmatli muloqot olib borib, yangi faktlar asosida pozitsiyasini mas'uliyat bilan qayta ko'rib chiqadi. Bunday rubrika me'yoriy hukm chiqarish uchun emas, individual o'quv yutuqlarini kuzatish uchun mo'ljallanadi.

Ta'lim jarayonida kamida uch xil faoliyat birlashtirilishi maqsadga muvofiq: auditoriyada tarixiy-madaniy matnni qiyosiy o'qish; onlayn muhitda manbaning kelib chiqishi va xolisligini tekshirish; kampusda turli qarashdagi talabalarning hamkorlik loyihasini tashkil etish. O'qituvchining vazifasi javoblarni oldindan belgilab qo'yish emas, balki o'zaro hurmat va dalillilik qoidalariga tayanuvchi munozara me'yorlarini qo'llab-quvvatlashdan iborat. Ushbu yondashuv pedagogik tarbiya tamoyillarini mediasavodxonlik bilan bog'laydi (2, 8).

MUHOKAMA

Mazkur konseptual natijalar madaniy immunitetning faqat "begona" ta'sirni rad etish orqali shakllanishi haqidagi tor tasavvurni qayta ko'rib chiqishni talab qiladi. Madaniy o'zlik hissi qanchalik muhim bo'lmasin, tanqidiy fikrlashsiz va o'zgalarga hurmatsiz u moslashuvchan kompetensiyaga aylanmaydi. Shuning uchun pedagogik maqsad madaniyatlar o'rtasida "to'g'ri-noto'g'ri" yorliqlarini avtomatik qo'yish emas, balki inson qadr-qimmatiga zid manipulyativ usullarni tanish, manbalarni tekshirish va argumentatsiya asosida qaror qilish qobiliyatini mustahkamlashdir. Bu masala ayniqsa qisqa video, emotsional sarlavha va takroriy algoritmik tavsiyalar keng tarqalgan raqamli muhitda dolzarbdir (8).

Psixologik nuqtayi nazardan madaniy immunitet ichki motivatsiya, shaxsiy identifikatsiya va o'z faoliyatini tahlil qila olish bilan bog'liq. Talaba qadriyatlarga oid pozitsiyasini faqat tashqi nazorat sababli namoyon etsa, u yangi axborot muhitida barqaror bo'lmasligi mumkin. Aksincha, tanlov sababini tushunish, o'z xatosini tan olish va qarama-qarshi nuqtayi nazarni tinglash malakasi mustaqil pozitsiyaga zamin yaratadi. Demak, tarbiyaviy baholashda yodlangan shiorlar emas, mazmunli asoslash, muloqot sifati va refleksiya hisobga olinishi lozim (1, 4).

Pedagogik amaliyot uchun asosiy shart — xavfsiz dialogik muhitdir. Talabalar yanglish talqin yoki noaniq savol sabab kamsitilmasligiga ishonsa, manbalarga tanqidiy qarashni ko'proq mashq qiladi. Bunday muhitda o'qituvchi o'z fikrini ham dalillashi,

manba cheklovlarini tan olishi va bahs qoidalarini barcha ishtirokchilarga bir xil qo'llashi muhim. Fuqarolik mas'uliyati, madaniy merosni bilish va zamonaviy dunyoqarash o'zaro ziddiyatli vazifalar sifatida emas, tarbiyaning bir-birini kuchaytiruvchi tarkibiy qismlari sifatida talqin qilinadi (3, 7).

Taklif etilgan modelning cheklovlari mavjud: tahlil sakkizta tanlangan mahalliy manbaga asoslangan; universitetlar, yosh guruhlar yoki ijtimoiy-madaniy muhitlar o'rtasida empirik taqqoslash o'tkazilmagan; diagnostik rubrikaning ishonchliligi va validligi baholanmagan. Keyingi bosqichda dastlabki o'lchov, 8–12 haftalik pedagogik dastur, yakuniy o'lchov va kechiktirilgan kuzatuvni qamrab olgan aralash metodli tadqiqot maqsadga muvofiq. Tadqiqotda volontyorlik, axborotli rozilik va anonim natijalarni qayta ishlash talablari ta'minlanishi kerak.

Madaniy immunitetni shakllantirish bo'yicha universitet dasturi faqat tarbiyaviy tadbirlar jadvali bilan baholanmasligi kerak. Dastlab o'quv dasturlarida madaniyatlararo muloqot, axborot manbalarini tekshirish va axloqiy dilemma mavzularining qaysi fanlarga tabiiy bog'lanishini aniqlash zarur. So'ng professor-o'qituvchilar uchun munozarani boshqarish, bahsda hamma ovozini eshitish va tarafkash baholashni cheklash bo'yicha qisqa metodik seminarlar tashkil qilinishi mumkin. Talabalar bilan esa bir mavzu yuzasidan turli manbalarni solishtirish, ijtimoiy tarmoqlardagi xabarlarning tilini tahlil qilish va guruh sifatida dalilli qaror ishlab chiqish mashqlari samara berishi ehtimol qilinadi. Muhimi, bu amaliyotlar har bir talabaning dunyoqarashini bir xil andozaga solishni emas, ayni vaqtda birga yashash va tanqidiy muloqot qoidalarini mustahkamlashni ko'zlaydi.

Metodik kuzatuv uchun talabaning o'zini baholash varaqasi, o'qituvchi tomonidan to'ldiriladigan rubrika va guruh loyihalari portfolio materiallari birgalikda ishlatilishi mumkin. Birgina test savoli madaniy immunitetning murakkab tabiatini to'liq ifodalamaydi: yodlangan nazariy javob bahsdagi real xulq bilan mos tushmasligi mumkin. Shu sababli baholashda vaziyatga doir izohli javob, teskari aloqadan keyin

pozitsiyani qayta ko'rish hamda manba dalillarini tekshirish jarayonini kuzatish ko'proq ma'lumot beradi. Baholashning shaffofligini ta'minlash uchun topshiriqlar va mezonlar oldindan e'lon qilinishi, talabaning diniy yoki shaxsiy e'tiqodi emas, dalillash sifati va fuqarolik muomala me'yorlariga rioyati baholanishi lozim. Bu tamoyil inklyuziv akademik muhitni saqlash nuqtayi nazaridan alohida ahamiyatga ega.

Bundan tashqari, mazkur modelni qo'llashda hududiy, til va ijtimoiy tajriba xilma-xilligini hisobga olish kerak. Bir hududdagi tarixiy-madaniy misollar boshqa hudud talabalariga bir xil darajada tanish bo'lmasligi mumkin. Universitet rahbariyati mahalliy muzeylar, kutubxonalar, jamoat tashkilotlari hamda talabalarning ijodiy uyushmalari bilan hamkorlik orqali o'quv faoliyatini real madaniy tajriba bilan bog'lashi mumkin. Natijada madaniy immunitet faqat konseptual bilim to'plami emas, har kuni qo'llanadigan muloqot, mas'uliyat va hamkorlik ko'nikmasi sifatida rivojlanadi. Ushbu taxminlarni tasdiqlash uchun nazorat guruhi mavjud bo'lgan tajriba, o'quv semestri davomida takroriy baholash va turli mutaxassislik talabalari bo'yicha alohida tahlil zarur.

XULOSA

Talaba-yoshlarda madaniy immunitetni rivojlantirish ko'p omilli pedagogik-psixologik jarayon bo'lib, u qadriyatli identifikatsiya, tanqidiy tafakkur, hissiy o'zini boshqarish va mas'uliyatli ijtimoiy xulqning birligini talab etadi. O'qituvchi tomonidan yaratilgan ochiq muhokama muhiti, fanlararo tarbiyaviy integratsiya, mediasavodxonlik mashqlari va jamoaviy loyiha faoliyati ushbu jarayonni qo'llab-quvvatlovchi istiqbolli mexanizmlar sifatida asoslandi.

Maqolada taklif qilingan to'rt komponentli model va unga mos diagnostik indikatorlar oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy dasturlarni loyihalash uchun metodik asos bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, mazkur yondashuv samaradorligi hali tajribada tasdiqlanmagan. Uni O'zbekiston universitetlari kontekstida empirik sinovdan o'tkazish,

talabalarning mustaqil fikrlashi va madaniy bag'rikengligiga ta'sirini uzun muddatli kuzatish kelgusidagi tadqiqotlar uchun muhim yo'nalish hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Avloniy, A. (1917). Turkiy guliston yoxud axloq (2-nashr). Toshkent. <https://ziyouz.uz/ozbek-nasri/abdulla-avloniy/abdulla-avloniy-turkiy-guliston-yoxud-axloq/>
2. Mavlonova, R. (2010). Pedagogika. O'qituvchi. <https://akbt.urdu.uz/uz/books/14568>
3. Mavlonova, R. (2010). Pedagogika nazariyasi va tarixi. Fan va texnologiya. <https://akbt.urdu.uz/uz/books/6242>
4. Sultonov, X. (2009). Ma'naviyat: Asosiy tushunchalar izohli lug'ati. G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. <https://akbt.tkti.uz/uz/books/7088>
5. Qosimova, G., & Xoliyorova, M. (2025). Abdulla Avloniyning "Turkiy guliston yoxud axloq" asarida ta'limiy axloqiy masalalar. *Modern Education and Development*, 26(3), 262–266. <https://inlibrary.uz/index.php/mead/article/view/117980>
6. O'zbekiston Respublikasi. (2020). Ta'lim to'g'risida (O'RQ-637-son Qonun). <https://lex.uz/docs/-5013007>
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2026). Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo'ljallangan ustuvor yo'nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida (PF-21-son Farmon). <https://lex.uz/uz/acts/-8050769>
8. Maqsudov, U. Q., & Qosimova, G. E. (2022). Talabalarda media savodxonlikni oshirishning pedagogik asoslari. *Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences*, 2(11), 988–995. <https://oriens.uz/journal/article/talabalarda-media-savodxonlikni-oshirishning-pedagogik-asoslari/>